

**Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o Strategiji EU-a za jadransku i jonsku regiju**

(COM(2014) 357 final)

**i o**

**Strategiji Europske unije za jadransku i jonsku regiju: istraživanje, razvoj i inovacije u malim i srednjim poduzećima**

**(razmatračko mišljenje na zahtjev talijanskog predsjedništva EU-a)**

(2014/C 458/06)

Izvjestitelj: **S. PALMIERI**

Dana 14. ožujka 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija odlučila je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o:

*Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o Strategiji EU-a za jadransku i jonsku regiju*

COM(2014) 357 final.

Dana 3. lipnja 2014. talijansko predsjedništvo EU-a zatražilo je od Europskog gospodarskog i socijalnog odbora da izradi razmatračko mišljenje o

*Strategiji Europske unije za jadransku i jonsku regiju: istraživanje, razvoj i inovacije u malim i srednjim poduzećima*

Dana 25. veljače i dana 8. srpnja 2014., Predsjedništvo Odbora zatražilo je od Stručne skupine za ekonomsku i monetarnu uniju te ekonomsku i socijalnu koheziju da pripremi rad Odbora za taj predmet.

S obzirom na hitnu prirodu posla, Europski gospodarski i socijalni odbor imenovao je g. Stefana PALMIERIA glavnim izvjestiteljem na svojem 501. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. rujna 2014. (sjednica od 11. rujna) i usvojio sljedeće mišljenje sa 163 glasa za, 5 protiv i 4 suzdržana.

## **1. Zaključci i preporuke**

1.1 Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) pozdravlja „Strategiju Europske unije za jadransku i jonsku regiju – EUSAIR” <sup>(1)</sup> te je smatra korisnim instrumentom za promicanje i podupiranje konkurentnosti i rasta zaposlenosti, jamčeći tako gospodarsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju u regiji.

1.2 EGSO ističe koliko jadransku i jonsku regiju obilježava prisutnost kulturnih, socijalnih i gospodarskih raznolikosti koje provedbu EUSAIR-a čine posebno složenom. Stoga je važno definirati višerazinsko upravljanje koje bi omogućilo učinkovitu integraciju „vertikalne dimenzije” (sudjelovanje središnjih vlada, regija i lokalnih vlasti) i „horizontalne dimenzije” (sudjelovanje civilnog društva). U tom pogledu, EGSO smatra da je potrebno razmotriti mogućnost pokretanja stalnog foruma.

---

<sup>(1)</sup> COM(2014) 357 final.

1.3 EGSO smatra da izraženu usmjerenost EUSAIR-a na balkanske zemlje i dunavsko područje mora pratiti jednako snažna usmjerenost na druga područja Sredozemlja, posebice u svjetlu uključivanja u strategiju također i regija na obalama Tirenskog i Egejskog mora. Takva bi integracija povećala stratešku vrijednost i opseg mogućnosti za razvoj.

1.4 EGSO ocjenjuje da je od ključne važnosti EUSAIR-u pridružiti druge dvije strategije koje bi obuhvaćale zapadno i istočno Sredozemlje. Na taj način, putem integracije triju strategija mogao bi se uistinu zajamčiti gospodarski i socijalni razvoj u cijelom sredozemnom bazenu.

1.5 EGSO cijeni snažnu političku potporu EUSAIR-u i smatra da je ona ključna za učinkovitu integraciju strategije Europa 2020., europske politike proširenja i strategija regionalnog razvoja.

1.6 EGSO ističe da se postupak sudjelovanja započeo u programskoj i pripremnoj fazi EUSAIR-a nije ujednačeno razvio na svim uključenim područjima. U balkanskim zemljama primjetni su određeni problemi, posebice u pogledu sudjelovanja i uključivanja malih i srednjih poduzeća, sindikata i udruga koje predstavljaju socijalne interese.

1.7 EGSO smatra da u različitim fazama provedbe EUSAIR-a javnim i privatnim gospodarskim subjektima, socijalnim subjektima i različitim sastavnicama organiziranog civilnog društva treba zajamčiti odgovarajuću prateću potporu putem *ad hoc* programa za osposobljavanje te organizacijske i tehničke podrške.

1.8 EGSO pozitivno ocjenjuje komplementarnost EUSAIR-a i „Pomorske strategije za Jadransko i Jonsko more”. U te su strategije učinkovito uključeni prioriteti i mogućnosti razvoja unutrašnjosti. Takve integracije treba nadalje podupirati budući da donose dodanu vrijednost potpori konkurentnosti malih i srednjih poduzeća, zaštiti okoliša i dobrobiti građana.

1.9 EGSO napominje da treba pridati veću pozornost sudjelovanju civilnog društva u EUSAIR-u, posebice u pogledu izgradnje kapaciteta (*capacity building*) i upravljanja (*governance*). Od ključne je važnosti poboljšati usklađenost postojećih mehanizama suradnje i financijskih mehanizama.

1.10 EGSO prepoznaje korisnost djelovanja Europske komisije za vrijeme pripremne i prezentacijske faze EUSAIR-a te smatra da je njezino uključivanje nužno i za podršku tijekom provedbene faze strategije, uz potpuno poštivanje institucionalnih zadaća dodijeljenih državama sudionicama.

1.11 Iako EGSO smatra da su ustroj i ciljevi EUSAIR-a primjereni za pomoć regionalnim partnerima u suočavanju s izazovima koje nije moguće učinkovito riješiti uobičajenim sredstvima, drži da ih treba ojačati i pridati im veću važnost.

1.12 Od ključne su važnosti: ciljanija podrška mjerama potpore malim i srednjim poduzećima, uz poseban naglasak na problem pristupa kreditiranju; razvoj metodologije za podršku komplementarnosti i sinergijama između različitih programa financiranja; te međusektorsko usmjeravanje na četiri stupa za promicanje mjera podrške radnim uvjetima, rodnim pitanjima, osobama s invaliditetom i imigrantima.

1.13 U okviru plavog rasta treba promicati ciljne mjere usmjerene na potporu otvaranju novih gospodarskih mogućnosti i radnih mjesta.

1.14 U vezi sa stupom za „povezivanje regije” potrebno je jače podupirati pitanja povezana sa sigurnošću pomorskog prometa, povezanošću pomorskih i obalnih područja s unutrašnjošću te jačanjem i međusobnim povezivanjem energetskih mreža.

1.15 U pogledu kvalitete okoliša mjere trebaju predvidjeti veću međusobnu povezanost „okoliša” (morskog i kopnenog) te „ciljeva” (zaštita faune i zdravlja te sigurnost ljudi).

1.16 Što se tiče održivog turizma, ključno je podupiranje mjera koje pridaju važnost turističkoj dimenziji „teritorijalnog kapitala” koji regija posjeduje (prirodna, kulturna i umjetnička baština).

1.17 EGSO naglašava da su, u sklopu EUSAIR-a, mogućnosti za mala i srednja poduzeća proizašle iz istraživanja i inovacija nedovoljne da zajamče ponovni uzlet konkurentnosti i otvaranje radnih mjesta u regiji. Stoga smatra da je potrebno provesti mjere koje bi olakšale pristup malih i srednjih poduzeća kreditiranju, privlačenje privatnih ulaganja, sudjelovanje u programima financiranja Unije te suradnju s istraživačkim centrima i sveučilištima.

1.17.1 EGSO smatra da je za iskorištavanje mogućnosti proizašlih iz istraživanja i inovacija potrebno promicati sljedeće prioritete:

- pokrenuti transnacionalnu platformu za istraživanje, razvoj i inovacije u kojoj će mala i srednja poduzeća, sveučilišta, istraživački centri te tehnološki i poduzetnički inkubatori zajedno i aktivno sudjelovati u postupku čiji je cilj ojačati konkurentnost malih i srednjih poduzeća pretvaranjem inovativnih ideja u „gotove proizvode”;
- na transnacionalnoj razini provoditi analize pametne specijalizacije radi utvrđivanja kapaciteta za inovacije i poduzetništvo;
- promicati veću uključenost poduzetnika u postupak odlučivanja u vezi s oblikovanjem politika za istraživanje, razvoj i inovacije;
- pokrenuti platformu za povezivanje jadranske i jonske regije (*Adriatic and Ionian matchmaking platform*) kako bi se malim i srednjim poduzećima te mladim poduzetnicima olakšao pristup financiranju za inovacije.

1.18 EGSO kritizira činjenicu da se u EUSAIR-u ne predviđaju konkretne mjere za pridavanje važnosti „socijalnoj dimenziji” u regiji. Poželjno je ujediniti prioritete i mjere čiji je cilj podrška integraciji osoba s invaliditetom, sprečavanje diskriminacije na osnovi rasnog ili etničkog podrijetla, dobi, spolne orijentacije i roda, kao i rješavanje socijalnih problema izazvanih nepropisnim migracijskim tokovima, što se naročito tiče južnog dijela regije.

1.18.1 EGSO smatra da je integraciju i jačanje socijalne dimenzije EUSAIR-a, u skladu s prijedlogom Komisije, potrebno ostvariti promicanjem socijalnih ulaganja i primjerene modernizacije sustava socijalne zaštite kako bi se:

- osigurali sustavi socijalne zaštite koji zadovoljavaju potrebe osoba u kritičnim životnim trenucima;
- osigurali primjereni i održivi sustavi socijalne zaštite;
- usavršile strategije aktivnog uključivanja.

1.19 EGSO smatra da je potrebno utvrditi *ad hoc* pokazatelje za praćenje, provedbu i vrednovanje programa i mjera u sklopu EUSAIR-a.

## 2. Strategija EU-a za jadransku i jonsku regiju: opće napomene

2.1 Cilj je ovog mišljenja ocijeniti strategiju Europske unije za jadransku i jonsku regiju (EUSAIR) i odgovarajući akcijski plan sa stajališta organiziranog civilnog društva. Mišljenje proizlazi iz i razvija se na osnovi zaključaka savjetovanja održanog 27. svibnja 2014. u Palermu <sup>(2)</sup> te drugih mišljenja EGSO-a <sup>(3)</sup>.

2.2 Do pokretanja EUSAIR-a dolazi u povijesnom trenutku obilježenom negativnim učincima financijske krize na realno gospodarstvo i strukturnim promjenama na gospodarskoj, socijalnoj i ekološkoj razini na koje je potrebno reagirati u svrhu potpomaganja gospodarskog razvoja i dobrobiti građana.

<sup>(2)</sup> Savjetovanje Studijske skupine za Strategiju EU-a za jadransku i jonsku regiju (EUSAIR), zadužene za izradu predmetnog mišljenja, 27. svibnja 2014. u Palermu.

<sup>(3)</sup> Mišljenja: Razvoj makroregionalne strategije za Sredozemlje – prednosti za otočne države članice, SL C 44 od 15.2.2013., str. 1.; Izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o dodanoj vrijednosti makroregionalnih strategija, SL C 67 od 6.3.2014., str. 63.; Prema makroregionalnoj strategiji EU-a za razvoj ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije na Sredozemlju, SL C 170 od 5.6.2014., str. 1.; Strategija EU-a za jadransku i jonsku regiju (EUSAIR), SL C 177 od 11.6.2014., str. 32.

2.3 EUSAIR obilježava naglašena usmjerenost na balkanske zemlje i dunavsko područje. Iako su u strategiju uključene regije na obalama kako Tirenskog tako i Egejskog mora, ne postoji integracija s razvojnim i kohezijskim politikama drugih sredozemnih područja. Nepostojanje istinske usmjerenosti na razvojne politike cijelog sredozemnog područja izlaže jadransku i jonsku regiju opasnosti od postupne marginalizacije.

2.4 EUSAIR se ne smije shvaćati kao tek potporni instrument postupka integracije balkanskih zemalja u EU, s obzirom na to da je njegova strateška vrijednost povezana s mogućnošću postizanja veće usklađenosti između europske makroekonomske politike, politike proširenja i strategija regionalnog razvoja.

2.5 Uzmemo li se u obzir primjerice mala i srednja poduzeća, sindikati i udruge koje predstavljaju socijalne interese na području Balkana, jasno je da svi javni, gospodarski i socijalni akteri nisu bili u položaju da na odgovarajući način sudjeluju u programiranju EUSAIR-a.

2.6 Izazovi s kojima će se jadranska i jonska regija zasigurno suočiti idućih godina zahtijevaju, osim snažne političke podrške, veće sudjelovanje civilnoga društva u postupku upravljanja EUSAIR-om i njegovoj provedbi, kao i poduzetnički sustav osnažen mjerama čiji je cilj potpomoći konkurentnost malih i srednjih poduzeća.

2.6.1 U tom smislu, u različitim fazama provedbe ove strategije javnim i privatnim gospodarskim subjektima, socijalnim subjektima i različitim sastavnicama organiziranog civilnog društva treba zajamčiti odgovarajuću prateću podršku putem *ad hoc* programa za osposobljavanje te programa organizacijske podrške i tehničke potpore.

### 3. Strategija Europske unije za jadransku i jonsku regiju: analiza i ocjene

3.1 EUSAIR slijedi sličan sustav kao i strategije za Baltik <sup>(4)</sup> i za dunavsko područje <sup>(5)</sup>. Razvija se u skladu s „Pomorskom strategijom za Jadransko i Jonsko more” <sup>(6)</sup>, dodajući pomorskoj suradnji kopnenu suradnju, te tako stvara nove mogućnosti za razvoj u prilog „konkurentnosti i koheziji regije”.

3.2 Izazovi navedeni u EUSAIR-u odnose se na socijalne i gospodarske razlike koje obilježavaju ovu regiju, manjkavu prometnu infrastrukturu, preopterećenost pomorskog prometa, neodgovarajuću međusobnu povezanost električnih mreža, nedostatak mreža za povezivanje istraživanja i poslovnog svijeta u prilog malim i srednjim poduzećima, neodrživost ribarstva, ekološke prijetnje uzrokovane onečišćenjem, nužnost zaštite iznimno raznolikog morskog okoliša, negativne učinke klimatskih promjena i nedovoljne institucionalne i administrativne kapacitete.

3.3 Jadransku i jonsku regiju obilježavaju važne mogućnosti razvoja koje treba poticati radi potpomaganja konkurentnosti i kohezije: plavo gospodarstvo, posebice održiva proizvodnja i potrošnja ribarskih proizvoda, pomorski i obalni turizam, plave tehnologije, obnovljive energije, povezanost kopna i mora, intermodalni prijevoz te prirodna, povijesna i kulturna baština.

3.4 EGSO smatra da je nakon analize ciljeva četiriju prioritetnih stupova i dvaju međusektorskih stupova u EUSAIR-u nužno provesti određene integracije radi pretvaranja ove strategije u čimbenik uspjeha u prilog konkurentnosti i kohezije cijele regije.

3.4.1 Kako bi se potencijali povezani s plavim gospodarstvom pretvorili u stvarne mogućnosti razvoja, potrebno je podržavati mjere čiji je cilj olakšati pristup malih i srednjih poduzeća kreditiranju i javnom financiranju, promicati mobilnost i kvalificiranost radne snage te podupirati aktivnosti povezane s održivim i odgovornim ribarstvom.

3.4.2 Važno je jačanje prometne infrastrukture i veza između pomorskih i obalnih područja te zaleđa kako u pogledu mobilnosti roba tako i osoba.

3.4.3 Od ključne je važnosti snažnija podrška mjerama usmjerenim na zajedničku zaštitu morskog okoliša i zaleđa s obzirom na to da zaštita morskog ekosustava može biti ugrožena djelovanjem koje nije u potpunosti u skladu s ekološkim načelima, a provodi se u unutrašnjosti.

<sup>(4)</sup> <http://www.balticsea-region-strategy.eu>

<sup>(5)</sup> <http://www.danube-region.eu>

<sup>(6)</sup> COM(2012) 713 final.

3.4.3.1 S obzirom na strukturu morskog područja obuhvaćenog EUSAIR-om, razvoj novih aktivnosti istraživanja i iskorištavanja ležišta ugljikovodika treba pažljivo procijeniti i osigurati suglasnost svih relevantnih država članica. Potrebno je provesti stratešku procjenu utjecaja na okoliš.

3.4.4 Potrebna je bolja integracija turizma te prirodne, kulturne i umjetničke baštine u jadranskoj i jonskoj regiji kao potpora iskorištavanju teritorijalnog kapitala u pogledu konkurentnosti i otvaranja novih radnih mjesta.

3.4.5 Potrebno je provesti mjere radi svladavanja ograničenja koja utječu na kapacitet malih i srednjih poduzeća za istraživanje i inovacije podupiranjem kapaciteta za privlačenje privatnih ulaganja.

3.4.6 Prioritetan je cilj u izgradnju kapaciteta uključiti, osim javnih vlasti, i predstavnike civilnoga društva. To se može postići uvođenjem „stalnog foruma” u kojem će biti zastupljeni socijalni i gospodarski partneri, u skladu s već postojećim forumima za sveučilišta<sup>(7)</sup>, gospodarske komore<sup>(8)</sup> i gradove<sup>(9)</sup>.

3.4.7 Kako bi se EUSAIR mogao ažurirati u odnosu na novonastale probleme, nedostatke i razvojne trendove, nužno je da postupak izgradnje kapaciteta prati učinkovit sustav praćenja koji će omogućiti vrednovanje napretka i nužnosti prilagodbe strategije na temelju kvalitativne i kvantitativne analize rezultata. Stoga je bitno utvrditi *ad hoc* pokazatelje za praćenje, prilagodbu i vrednovanje programa i mjera u sklopu EUSAIR-a.

3.4.8 S obzirom na komunikaciju „Upravljanje makroregionalnim strategijama”<sup>(10)</sup>, za „višerazinsko upravljanje” EUSAIR-om potrebno je osigurati učinkovitu „horizontalnu dimenziju” (sudjelovanje civilnog društva) koja će dopunjavati i poboljšati „vertikalnu dimenziju” (sudjelovanje regija i lokalnih vlasti) uz puno poštivanje načela „supsidijarnosti i proporcionalnosti”<sup>(11)</sup>.

3.4.9 S obzirom na iskustva proizašla iz strategija za Baltik i za dunavsko područje, od temeljne je važnosti da se tehnička pomoć Europske komisije, osim u programskoj fazi, nastavi i u provedbenoj fazi strategije.

3.4.10 Od presudne je važnosti osigurati za EUSAIR financijska sredstva potrebna za ispunjenje ciljeva. Osim europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI)<sup>(12)</sup> i instrumenta pretpriputne pomoći (IPA)<sup>(13)</sup>, važni su sljedeći fondovi i programi Zajednice:

— Plavi rast: Europski fond za pomorstvo i ribarstvo<sup>(14)</sup> i Obzor 2020.<sup>(15)</sup>;

— Povezivanje regije: Instrument za povezivanje Europe 2014. – 2020.<sup>(16)</sup>;

— Kvaliteta okoliša: Program LIFE<sup>(17)</sup>;

— Održiv turizam: Program COSME<sup>(18)</sup>.

<sup>(7)</sup> <http://www.uniadriion.net>

<sup>(8)</sup> <http://www.forumaic.org>

<sup>(9)</sup> [http://www.faic.eu/index\\_en.asp](http://www.faic.eu/index_en.asp)

<sup>(10)</sup> Izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o upravljanju makroregionalnim strategijama, COM(2014) 284 final.

<sup>(11)</sup> Europski kodeks ponašanja za partnerstvo u okviru Europskih strukturnih i investicijskih fondova, C (2013) 9651 final.

<sup>(12)</sup> Uredba (EU) br. 1300/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o Kohezijskom fondu, SL L 347, 20.12.2013., str. 281.

<sup>(13)</sup> Provedbena uredba Komisije (EU) br. 447/2014 o posebnim pravilima primjene Uredbe (EU) br. 231/2014 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi instrumenta pretpriputne pomoći (IPA II), SL L 132, 3.5.2014., str. 32.

<sup>(14)</sup> Uredba (EU) br. 508/2014 Europskog parlamenta i Vijeća o Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo, SL L 149, 20.5.2014., str. 1.

<sup>(15)</sup> Uredba (EU) br. 1290/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju pravila za sudjelovanje u Okvirnom programu za istraživanja i inovacije Obzor 2020. (2014. – 2020.) i širenje njegovih rezultata, SL L 347 od 20.12.2013., str. 81.

<sup>(16)</sup> Uredba (EU) br. 1315/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o smjernicama Unije za razvoj transeuropske prometne mreže, SL L 348, 20.12.2013., str. 1.

<sup>(17)</sup> Uredba (EU) br. 1293/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju Programa za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE), SL L 347, 20.12.2013., str. 185.

<sup>(18)</sup> Uredba (EU) br. 1287/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Programa za konkurentnost poduzeća te malih i srednjih poduzeća (COSME) (2014. – 2020.), SL L 347, 20.12.2013., str. 33.

3.4.11 Dostupni su i drugi izvori financiranja, posebice Okvirni sporazum o ulaganju za zapadni Balkan (WBIF) <sup>(19)</sup>, Europska investicijska banka (EIB) <sup>(20)</sup> i druge međunarodne financijske institucije. Ovi fondovi i instrumenti mogu polučiti znatan „učinak poluge” te privući daljnje financiranje privatnih ulagača.

3.4.12 Jednako je važno da javne uprave na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini pokrenu politike koje mogu osigurati povoljne uvjete za privlačenje tokova privatnih ulaganja, točnije: razviti odgovarajuće politike teritorijalne promidžbe, poboljšati učinkovitost i brzinu upravnih postupaka, poduprijeti inicijative za zakonitost, borbu protiv korupcije te za suzbijanje organiziranog kriminala i neprijavljenog rada.

3.5 EGSO pozitivno ocjenjuje akcijski plan, no smatra da bi neke mjere predviđene u sklopu četiriju stupova trebalo jače podupirati i razviti.

3.5.1 U pogledu plavog rasta, EGSO smatra da je u cilju potpomaganja otvaranja novih gospodarskih mogućnosti i radnih mjesta nužno učiniti sljedeće:

- olakšati pristup malih i srednjih poduzeća kreditiranju te ojačati suradnju između subjekata iz sustava znanosti i poduzeća;
- iskoristiti postojeće klustere podupiranjem procesa internacionalizacije;
- utvrditi nove obrasce upravljanja morskim i kopnenim područjem usmjerene na održiv razvoj ribarstva i akvakulture;
- ojačati i poticati infrastrukturu ribarskih luka i infrastrukture namijenjene komercijalizaciji ribljih proizvoda.

3.5.2 U pogledu stupa „Povezivanje regije”, EGSO smatra da je u cilju omogućavanja razvoja, konkurentnosti i sigurnosti pomorskog prometa, unapređenja intermodalnih veza obalnih područja sa zaleđem te razvoja povezanog makroregionalnog energetskog tržišta nužno učiniti sljedeće:

- prilagoditi lučne i međulučne infrastrukture jadransko-jonskog bazena razvoju tržišta radi ostvarenja konkurentnosti, održivosti i sigurnosti;
- promicati veću integraciju pomorskog i kopnenog prometa, u skladu s kriterijima održive mobilnosti;
- ojačati intermodalnost i interoperabilnost usluga prijevoza, i putem prilagodbe strateških infrastruktura na međunarodnoj razini, točnije europske mreže TEN-T <sup>(21)</sup>;
- iskoristiti potencijal regionalnih zračnih luka, osiguravajući im bolju povezanost, uključujući i intermodalne veze;
- podupirati izgradnju pametnih energetskih mreža i sustava skladištenja, povezanih s proizvodnim postrojenjima koja koriste obnovljive izvore energije;
- za svaku teritorijalnu jedinicu precizno odrediti koji su obnovljivi energetske resursi dostupni radi utvrđivanja specijalizacije, međupovezanosti i integracije, što će zajamčiti optimalno iskorištavanje resursa.

3.5.3 U pogledu kvalitete okoliša, EGSO smatra da je u cilju podrške mjerama za smanjenje pritiska na morske i obalne ekosustave kao i za smanjenje rizika po zdravlje i sigurnost ljudi nužno učiniti sljedeće:

- snažnije se obvezati na zaštitu bioraznolikosti mora i na ispitivanje obrazaca održivog ribarstva;

<sup>(19)</sup> <http://www.wbif.eu>

<sup>(20)</sup> <http://www.eib.org>

<sup>(21)</sup> Uredba (EU) br. 1315/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o smjernicama Unije za razvoj transeuropske prometne mreže, SL L 348 od 20.12.2013., str. 1.

- podupirati djelovanje usmjereno na zaštitu obala, prilagodbu klimatskim promjenama i upravljanje rizicima (poplave, hidrogeološki rizici, erozija);
- provoditi mjere zaštite, isticanja vrijednosti i povezivanja prirodnih područja od strateškog značaja (morskih, obalnih i planinskih), uključujući uspostavu i zaštitu ekoloških koridora.

3.5.4 U pogledu održivog turizma, EGSO smatra da je u cilju iskorištavanja vrijednosti prirodne, kulturne i umjetničke baštine u turističke svrhe nužno učiniti sljedeće:

- podupirati turističku vrijednost poljoprivredno-prehrambenih, ribarskih i zanatskih proizvoda koji najbolje predstavljaju kraj odakle potječu;
- promicati krajeve koji su manje turistički poznati, uz podupiranje integracije unutrašnjosti te nautičkog turizma i turizma kružnih putovanja, kao i iskorištavanje vrijednosti povijesnih, kulturnih i vjerskih turističkih ruta;
- potpomagati udruživanje i povezivanje poduzeća, uključujući u obliku javno-privatnog partnerstva, u cilju ostvarivanja projekata turističkog razvoja;
- osnažiti uporabu informacijskih i komunikacijskih tehnologija u svrhu turističke promocije;
- olakšati postupke istraživanja, cjeloživotnog učenja, obrazovanja i podizanja svijesti, u okviru održivog i odgovornog turizma.

3.5.5 Potrebno je utvrditi referentni okvir za usmjeravanje kojim će se međusektorski ojačati sva četiri stupa planiranjem mjera u pogledu radnih uvjeta, rodni pitanja, osoba s invaliditetom i imigranata. Trebale bi se stoga provesti mjere čiji je cilj:

- osigurati poštivanje standarda dostojanstvenog rada i prilagodbu radne snage tekućim tehnološkim promjenama i promjenama proizvodnih sustava putem stručne prekvalifikacije i cjeloživotnog obrazovanja radi iskorištavanja ljudskog kapitala u regiji;
- zajamčiti integraciju, poštivanje i uvažavanje rodne dimenzije, posebice u pogledu tržišta rada;
- promicati sve moguće mjere čiji je cilj osobama s invaliditetom osigurati uistinu ravnopravne uvjete i jednake mogućnosti;
- podupirati mjere na području imigracije koje uvažavaju aspekte kojima se promiču pozitivne strane imigracije za potpomaganje gospodarskog rasta i socijalne kohezije u regiji.

#### 4. Strategija EU-a za jadransku i jonsku regiju: posebni aspekti

4.1 Iako EGSO EUSAIR smatra korisnim instrumentom za suočavanje s izazovima koji obilježavaju regionalnu razinu i koje zbog njihove složenosti ne mogu na zadovoljavajući način riješiti pojedine države ili regije pomoću uobičajenih sredstava, primjetni su određeni problemi u pogledu „istraživanja, razvoja i inovacija u malim i srednjim poduzećima” te „socijalne dimenzije” strategije.

4.2 **„Istraživanje, razvoj i inovacije u malim i srednjim poduzećima”** – Usprkos velikim naporima ulozenim u provedbu programa za razdoblje 2007. – 2013. te u programiranje za razdoblje 2014. – 2020., pristup malih i srednjih poduzeća mogućnostima rasta proizašlim iz inovacija gotovo je beznačajan kad su u pitanju konkurentnost i otvaranje radnih mjesta.

4.2.1 Sustav potpora za istraživanje i inovacije u jadranskoj i jonskoj regiji još je previše složen, što odvrća mikropoduzeća i mala poduzeća posebice od projekata EU-a. Osim složenih i dugotrajnih administrativnih uvjeta, postoje i znatne razlike u postupcima između programa na regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini.

4.2.2 Uzroci takvog stanja leže prvenstveno u teškom pristupu kreditiranju, slaboj suradnji malih i srednjih poduzeća s „pružateljima usluga” istraživanja, razvoja i inovacija te u manjku razvojnih politika prikladnih za privlačenje privatnih ulaganja.

4.2.3 Pristup financiranju, posebice u slučaju inovativnih malih poduzeća, i dalje je otežan zbog nepostojanja fondova rizičnog kapitala. Usprkos pozamašnom potencijalu „nabave za inovacije”, korištenje provedbenih instrumenata, poput predkomercijalne nabave, još je previše ograničeno kako bi malim i srednjim poduzećima donijelo opipljivu korist.

4.2.4 Kako bi se mogućnosti koje istraživanje i inovacije nude pretvorile u čimbenike konkurentnosti i gospodarskog razvoja, potrebno je podupirati jačanje moderne poduzetničke kulture i potpomagati razvoj malih i srednjih poduzeća u skladu s Aktom o malom poduzetništvu <sup>(22)</sup> i Akcijskim planom za poduzetništvo 2020. <sup>(23)</sup>.

4.2.5 Na područjima obuhvaćenim EUSAIR-om primjetne su mogućnosti razvoja i u pogledu:

- **javnog sektora:** inovacije mogu pridonijeti poboljšanju učinkovitosti javne uprave, uz pozitivne učinke na smanjenje troškova, rebalans proračuna i kvalitetu usluga u korist građana i poduzeća;
- **socijalne razine:** inovacije mogu potpomagati javne i privatne dionike pri razvoju mjera čiji je cilj podupiranje poduzetništva i socijalne ekonomije.

4.2.6 Od ključne je važnosti osnažiti suradnju malih i srednjih poduzeća s ustanovama za istraživanje, razvoj i inovacije, potpomagati inicijative za osnivanje novih poduzeća (*start-ups*) na temelju prijenosa rezultata istraživanja i inovacija te podupirati savjetovanje (*coaching*) i prikupljanje sredstava (*fundraising*). Jednako je važno potpomagati usvajanje posebnih vještina radi lakšeg prijenosa tehnologije u mala i srednja poduzeća te iskorištavanja rezultata istraživanja i inovacija.

4.2.7 U pogledu slabih točaka i problema koji ograničavaju pristup malih i srednjih poduzeća mogućnostima koje nude inovacije, sljedeće su mjere proglašene prioritetnima:

- pokrenuti transnacionalnu platformu za istraživanje, razvoj i inovacije u kojoj će mala i srednja poduzeća, sveučilišta, istraživački centri te tehnološki i poduzetnički inkubatori zajedno i aktivno sudjelovati u postupku čiji je cilj ojačati konkurentnost malih i srednjih poduzeća pretvaranjem inovativnih ideja u „gotove proizvode”;
- na transnacionalnoj razini provoditi analize pametne specijalizacije radi utvrđivanja kapaciteta za inovacije i poduzetništvo;
- promicati veću uključenost poduzetnika u postupak odlučivanja u vezi s oblikovanjem politika za istraživanje, razvoj i inovacije;
- pokrenuti platformu za povezivanje jadranske i jonske regije (*Adriatic and Ionian matchmaking platform*) kako bi se malim i srednjim poduzećima te mladim poduzetnicima olakšao pristup financiranju za inovacije, uz utvrđivanje transnacionalnih i međunarodnih struktura za zajedničko ulaganje te novih mogućnosti za prikupljanje sredstava.

4.3 „**Socijalna dimenzija**” – Gospodarska je kriza, osim što je izazvala negativne učinke na realno gospodarstvo i životne uvjete milijuna ljudi, iznijela na vidjelo potrebu za javnim mjerama čiji je cilj obuzdati čimbenike koji koče gospodarski razvoj te zaštititi životne uvjete i dobrobit građana, što će se postići jačanjem socijalnih mjera i mjera na području politika socijalne skrbi.

4.3.1 EGSO smatra da socijalnu dimenziju EUSAIR-a treba jače podupirati kako bi se zajamčio razvoj modela rasta koji istovremeno osigurava konkurentnost te uključenost i socijalnu zaštitu osoba, uz poseban naglasak na najugroženije osobe i osobe u najnepovoljnijem položaju.

<sup>(22)</sup> Prvo misli namalo – Akt o malom poduzetništvu za Europu, COM(2008) 394 final/2.

<sup>(23)</sup> Akcijski plan za poduzetništvo 2020. – Buđenje poduzetničkog duha u Europi, COM(2012) 795 final.

4.3.2 Integracija i jačanje socijalne dimenzije EUSAIR-a mora se provesti uzimajući u obzir komunikaciju Europske komisije o socijalnim ulaganjima za rast i socijalnu koheziju <sup>(24)</sup>, u kojoj se države članice pozivaju da im socijalna ulaganja budu prioritet te da moderniziraju sustave socijalne zaštite razvojem politika usmjerenih na tri određena područja djelovanja:

- osigurati da sustavi socijalne zaštite zadovoljavaju potrebe osoba u kritičnim životnim trenucima;
- pojednostaviti socijalne politike i naglasak staviti na stvarne korisnike kako bi se osigurali primjereni i održivi sustavi socijalne zaštite;
- usavršiti strategije aktivnog uključivanja.

4.3.3 Od temeljne je važnosti podupirati mjere čiji je cilj podržavanje uključivanja osoba s invaliditetom te sprečavanje diskriminacije na osnovi rasnog ili etničkog podrijetla, dobi, spolne orijentacije i roda. Mora se jasno podržavati dostupnost infrastrukture, tehnologija i usluga osobama s invaliditetom budući da je riječ o osnovnom preduvjetu za podršku uključivom rastu.

4.3.4 U EUSAIR-u moraju se također utvrditi mjere čiji je cilj rješavanje socijalnih problema proizašlih iz nepropisnih migracijskih tokova, što se naročito tiče južnog dijela regije.

Bruxelles, 11. rujna 2014.

*Predsjednik  
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora  
Henri MALOSSE*

---

---

<sup>(24)</sup> Ususret socijalnom ulaganju za rast i koheziju – uključujući provedbu Europskog socijalnog fonda 2014. – 2020., COM (2013) 83 final.